

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W ŁOMŻY
za 2017 rok**

Łomża dn. 19.02.2018

Spis treści

I. STRUKTURA ORGANIZACYJNA	3
1.1 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej –stan na 31 grudnia 2017r.....	3
1.2 Klub Seniora – 1 osoba.....	3
1.3 Dzienny Dom Senior +- 8	3
1.4 Noclegownia dla bezdomnych- 6 osób.....	3
II. ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ.....	4
2.1 Przeciwdziałanie alkoholizmowi.....	4
2.2 Placówki opiekuńczo-wychowawcze.....	5
2.3 Domy Pomocy Społecznej	5
2.4 Klub Seniora	5
2.5 Dzienny Dom Senior + ...	6
2.6 Rodziny zastępcze.....	6
2.7 Nieodpłatna pomoc prawna	6
2.8 Pozyskiwanie środków z Europejskiego Funduszu Społecznego	7
III. DZIAŁANIA MOPS W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA SYTUACJI KRYZYSOWYCH.....	9
3.1 Program korekcyjno-edukacyjny	9
3.2 Program psychologiczno- terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie	9
3.3 Procedura Niebieskie Karty	9
3.4 Projekty socjalne.....	10
IV. POMOC ŚRODOWISKOWA.....	11
4.1 Charakterystyka klientów pomocy społecznej.....	11
4.2 Kontrakt socjalny	12
V. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE	13
5.1 Zasiłki celowe	13
5.2 Zasiłki okresowe finansowane z budżetu państwa.....	13
5.3 Zasiłki stałe - zadania własne finansowane z budżetu państwa	14
VI. ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE	14
6.1 Noclegownia dla bezdomnych	14
6.2 Składki na ubezpieczenia społeczne za podopiecznych	15
6.3 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	15
6.4 Pomoc państwa w zakresie dożywiania	15
6.5 Mieszkania chronione.....	16
6.6 Interwencja kryzysowa i poradnictwo specjalistyczne.....	17
6.7 Praca socjalna.....	17
VII. POMOC CUDZOZIEMCOM	18
VIII. PRACE SPOŁECZNIE UŻYTECZNE	19
IX. REALIZACJA PROGRAMU WOLONTARYSTYCZNEGO.....	19
X. WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	20
XII. WNIOSKI KOŃCOWE	21

I. STRUKTURA ORGANIZACYJNA

1.1 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej –stan na 31 grudnia 2017r

- Dyrektor – 1 osoba,
- Z-ca Dyrektora – 1 osoba,
- Dział Księgowo-Finansowy – 6 osób,
- Dział Organizacyjno-Administracyjny – 7 osób,
- Dział Pracy Środowiskowej – 32 osoby,
- Dział Świadczeń Środowiskowych – 55 osób w tym 49 opiekunki domowe,
- Biuro Zatrudnienia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – 4 osoby,
- Samodzielne stanowisko pracy: koordynator ds. komputeryzacji - 1 osoba,
- Radca prawny – 1 osoba.

1.2 Klub Seniora – 1 osoba.

1.3 Dzienny Dom Senior +- 8

1.4 Noclegownia dla bezdomnych- 6 osób

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną Gminy- Miasta Łomży, wykonuje zadania miasta na prawach powiatu.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art.2.1)¹

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa art. 2 ust.1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem²

Pracownicy socjalni w MOPS zajmują się problemami, które zagrażają prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, starają się łagodzić i rozwiązywać różne sytuacje problemowe.

Mając na uwadze podniesienie jakości świadczonych usług, pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej uczestniczyli w różnych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Szkolenia w 2017 roku pracowników socjalnych oraz pozostałych pracowników:

1. KPA w praktyce jednostek pomocy społecznej- nowelizacja 2017 – 4 osoby,
2. Seminarium „W Świecia autyzmu osób dorosłych” – 22 osoby,
3. Działania animacyjne w obszarach rewitalizowanych. Narzędzia aktywizujące w pracy w środowisku lokalnym dla animatorów lokalnych – 6 osób,
4. Szkolenia BHP- - 81 osób,
5. Kongres trzeźwości – 24 osoby,
6. Konferencja – „Przeciwdziałanie przemocy wobec osób zależnych – 15 osób,
7. Warsztaty z animacji społecznej w ramach projektu” Po sąsiedzku”

Ponadto 11 osób otrzymało tytuł specjalisty I stopnia w zawodzie pracownik socjalny i 5 osób II stopnia.

---

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004r o pomocy społecznej Dz. U z 2017r poz.1769 ze zm .

² Ustawa z dnia 12 marca 2004r o pomocy społecznej Dz. U z 2017r poz.1769 ze zm.

II. ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

2.1 Przeciwdziałanie alkoholizmowi

W ramach Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznej na 2017 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej realizowany był :

1. Program profilaktyczny dla rodzin z dziećmi pt. „Lepsze jutro- 2017 r.”

Uczestnikami programu były rodziny z dziećmi zamieszkałe w Łomży, w których występuje problem alkoholowy. Zakwalifikowanych zostało 7 rodzin - 17 dzieci (10 dziewczynek i 7 chłopców).

W okresie od marca 2017 r. do września 2017 r. zostały zrealizowane wszystkie działania określone w programie profilaktycznym pt. „Lepsze jutro – 2017 r. ”

1. Przeprowadzono 24 godziny warsztatów z **psychologiem dla dzieci.**
2. Przeprowadzono 24 godziny warsztatów z **psychologiem dla rodziców.**
3. Przeprowadzono 24 godziny warsztatów **ze specjalistą terapii uzależnień dla dzieci.**
4. Przeprowadzono 24 godziny warsztatów **ze specjalistą terapii uzależnień dla rodziców.**

W maju 2017 r. grupa dzieci wraz opiekunami wzięła udział w wyjściu do kina na film animowany „Smerfy poszukiwacze zaginionej wioski”.

W czerwcu 2017 r. **uczestniczki skorzystały z poradnictwa prawnego** podczas którego otrzymały porady prawne dotyczące podstawowych wiadomości z zakresu prawa rodzinnego i władzy rodzicielskiej oraz prawa majątkowego.

W czerwcu 2017 r. grupa dzieci i rodziców skorzystała z **Parku Wodnego w Łomży.**

Odbył się wyjazd integracyjny dla rodzin z dziećmi połączony z warsztatami z komunikacji w rodzinie w Dębowym Lesie. Przeprowadzono zajęcia i zabawy dla dzieci oraz 3 godziny warsztatów z **psychologiem i specjalistą terapii uzależnień.**

Uczestnikom zapewniono obiad i przerwę ze słodkim poczęstunkiem. Wyjazd integracyjny zakończony został spotkaniem przy grillu.

W okresie od 20 do 31 sierpnia 2017 r. dziewięcioro dzieci uczestniczących w programie „Lepsze jutro-2017” przebywało na koloniach terapeutyczno-rozwojowych w Jastarni nad morzem. Podczas kolonii zrealizowany został program dla dzieci – „Akademia kształtowania bohaterów”. Organizatorem kolonii było Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie "Droga" w Białymstoku.

Łączny koszt zadania – 20 301,32 zł.

2. Uruchomienie Centrum Wspierania Rodziny przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej

Zadaniem Centrum Wspierania Rodziny było: prowadzenie działalności sprzyjającej umacnianiu rodziny, właściwego wypełniania roli opiekuńczo wychowawczej i wspieranie działań profilaktycznych wykonywanych przez pracowników socjalnych w rodzinach, w których występuje problem alkoholowy, przemoc w rodzinie lub inne szkodliwe społecznie zjawiska.

Działania realizowane były poprzez indywidualne konsultacje psychologa osób poszukujących wsparcia oraz prowadzenie indywidualnej pracy z członkami rodzin uwikłanych w przemoc i inne szkodliwe zjawiska społeczne. Wsparcie otrzymało 44 rodziny. Przeprowadzono 30 godzin konsultacji z prawnikiem i 70 godzin konsultacji z psychologiem.

W ramach projektu przeprowadzono także szkolenie psychologiczne dla pracowników socjalnych realizujących procedurę Niebieskiej Karty oraz zakupiono literaturę fachową.

Koszt realizacji zadania -18 200,32 zł.

2.2 Placówki opiekuńczo-wychowawcze.

W mieście funkcjonuje Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza łącząca w sobie dwie funkcje tj. socjalizacyjną i interwencyjną, posiadająca łącznie 24 miejsca (19 w grupie socjalizacyjnej i 5 w grupie interwencyjnej), w której wg stanu na 31.12.2017 r. umieszczonych było 10 dzieci z Łomży. Pozostałe dzieci pochodziły z innych powiatów (najwięcej z powiatu augustowskiego - 5 dzieci oraz z Ostrołeki, Sejnu i powiatu łomżyńskiego). Inne powiaty zgodnie z zawartymi porozumieniami poniosły pełne koszty pobytu „swoich” dzieci w placówce.

Miasto Łomża poniosło koszty pobytu jednego dziecka umieszczonego w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej we Włodawie w wys. 41 433,22 zł.

W przypadku osiągnięcia pełnoletności, wychowankowie opuszczający placówkę opiekuńczo-wychowawczą mają prawo ubiegać się o wsparcie mające na celu pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc pieniężną na usamodzielnienie lub zagospodarowanie. W 2017 r. takiej pomocy udzielono 4 osobom na kontynuowanie nauki w wys. po 500 zł. miesięcznie na ogólną kwotę 15 500 zł. Inna pomoc związana z usamodzielnieniem wychowanków nie była wypłacana.

2.3 Domy Pomocy Społecznej

Na dzień 31.12.2017 r. w Domach Pomocy Społecznej przebywało 63 osoby. Koszty dofinansowania pobytu w DPS wyniosły 1 720 555,52 zł. W Domu Pomocy Społecznej w Łomży ul. Polowa przebywało 39 osób. Z uwagi na fakt, że organem prowadzącym jest miasto Łomża-MOPS nie ponosił kosztów pobytu.

W ostatnich latach obserwuje się bardzo silną tendencję wzrostową zapotrzebowania na miejsca w placówkach zapewniających całodobową opiekę. Ma to związek ze starzeniem się społeczeństwa, przedłużającą się średnią życia i występującymi chorobami wieku starszego (zniedożęznienie, demencja itp.).

Reagując na potrzeby Prezydent Miasta zawarł w dniu 9 stycznia 2017 r. umowę z Łomżyńskim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Chorym z Chorobą Alzheimerera w Łomży, ul. Bema 39 na prowadzenie Rodzinnego Domu Opieki Nr 1 i Nr 2 „Paradiso” w Łomży na 16 miejsc oraz zawarł w dniu 29.12.2017 r. umowę na prowadzenie Rodzinnego Domu Opieki Nr 3 „Paradiso” na kolejnych 8 miejsc. Ponadto w dniu 02.11.2017 r. Prezydent Miasta zawarł umowę z Panią Agnieszką Kiełczowską na prowadzenie Domu Rodzinnego „Pod Dobrym Aniołem ul. Piaski 27a na 6 miejsc. Z pobytu w tych placówkach skorzystało w 2017 r. łącznie 21 osób skierowanych przez MOPS z czego dopłata za pobyt 8 osób wyniosła 200 461 zł. Pozostałe osoby ponosiły odpłatność przy pomocy członków rodziny w pełnej wysokości.

2.4 Klub Seniora

„Klub Seniora” działał na zasadach placówki dziennego pobytu. Jego zadaniem jest zaspokojenie potrzeb osób starszych. Klub Seniora jest miejscem otwartym dla wszystkich seniorów. W ciągu roku średnio z Klubu Seniora korzystało ok. 90 osób w wieku 60+. W ramach działalności organizowane były cykliczne zajęcia plastyczne, muzyczne, kulturalno-oświatowe. Uczestnicy Klubu organizowali także Walentynki, Dzień Kobiet, uroczystości Wielkanocne, Dzień Matki i Ojca, spotkanie wigilijne. Zorganizowana była także wycieczka do Giżycka i rejs statkiem. W 2017 r. ważnym wydarzeniem były obchody 25-lecia działalności Klubu Seniora, które odbyły się w czerwcu przy udziale Władz Miasta. Ponadto w partnerstwie ze stowarzyszeniem „Człowiek nie Wiek” zrealizowany został Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014- 2020 - Edycja 2017 r., w ramach którego odbyły się zajęcia z jogi, rękodzieła, spotkania z diabetykiem, wyjazdy na grzybobranie i na ryby, trzydniowy wyjazd do Term Warmińskich oraz zabawa sylwestrowa. Koszt zrealizowanego zadania – 66 026,15 zł.

Na działalność klubu wydatkowano kwotę w wysokości 110 389,59 zł.

2.5 Dzienny Dom Senior +

Dzienny Dom Senior + rozpoczął swoją działalność od 13 lutego 2017 r. Placówka działa 8 godzin dziennie przez 5 dni w tygodniu. Z usług Dziennego Domu Senior + korzystało według wydanych decyzji 60 osób w wieku 60 + nieaktywnych zawodowo. Ogółem w ciągu roku z oferty korzystało 95 osób. Seniorzy otrzymywali 1 ciepły posiłek z firmy cateringowej. Zajęcia odbywały się wg ustalonego harmonogramu i są to: codzienna gimnastyka, warsztaty plastyczne, muzyczne, teatralne, zajęcia taneczne kulinarne i krawieckie. Seniorzy mogą korzystać z komputera, konsultacji psychologa, diety i prawnika. Organizowane są zabawy taneczne, występy oraz urodziny seniorów. W ramach działalności kulturalno oświatowej seniorzy chodzili na koncerty do Filharmonii Kameralnej, zwiedzali Muzeum Północno-Mazowieckie, Galerię Sztuki pod Arkadami. Zorganizowany był także wyjazd do Sanktuarium w Częstochowie, Niepokalanowie i w Myszyńcu. W październiku delegacja seniorów brała udział w II spotkaniu seniorów Dziennych Domów Senior+ w Warszawie zorganizowanym przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Seniorzy także współtworzą gazetkę „Aktywny Senior”.
Koszt realizacji zadania 460 142,99 zł.

2.6 Rodziny zastępcze

Rodzinna piecza zastępcza jest formą sprawowania opieki nad dzieckiem całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, lub dzieckiem niedostosowanym społecznie. Rodzina zastępcza ma zapewnić dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia w tym warunki bytowe, zaspakajanie indywidualnych potrzeb dziecka, zainteresowań oraz odpowiednie warunki do wypoczynku, nauki itp. Organizatorem pieczy zastępczej w Łomży jest Centrum Pieczy Zastępczej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zapewnia obsługę administracyjno-prawną świadczeń pieniężnych dla rodzin zastępczych.

W 2017 r. świadczenie pieniężne na pokrycie kosztów utrzymania dziecka otrzymało 42 rodziny zastępcze na 74 dzieci (33 dzieci przebywających w rodzinach spokrewnionych (25 z Łomży), 16 w rodzinach zastępczych niezawodowych (w tym 3 z Łomży) i 25 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych (7 z Łomży). Z tego tytułu MOPS poniósł koszty na łączną kwotę zł. 673 740 zł.

Jednocześnie 23 dzieci z Łomży przebywało w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów, u których miasto Łomża refundowało koszty w wysokości 236 491 zł.

W ramach realizacji znowelizowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej weszło prawo przyznania rodzinie zastępczej na każde umieszczone dziecko w wieku do ukończenia 18 roku dodatku wychowawczego w wys. 500 zł. MOPS w Łomży podjął działania w tym zakresie i w efekcie przyznano 694 świadczeń dla 60 dzieci na kwotę 339.097,54 zł. Zadanie to finansowane było z budżetu państwa.

W 2017 r. usamodzielniało się i kontynuowało naukę 12 osób – to pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych pochodzący z Łomży. Na kontynuowanie nauki wydatkowano kwotę w wys. 52 000 zł. Na usamodzielnienie pomoc pieniężną otrzymała 1 osoba w wysokości 3 300 zł, natomiast 3 osobom udzielono pomocy pieniężnej na zagospodarowanie na kwotę 4 500 zł.

W 2017 r. funkcjonowało 7 rodzin zastępczych zawodowych, w tym jedna pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego. Na wynagrodzenia dla tych rodzin wydano 240 947,17 zł. Nadzór merytoryczny nad rodzinami zastępczymi pełni Centrum Pieczy Zastępczej.

2.7 Nieodpłatna pomoc prawna

Zarządzeniem Nr.358/2015 r. Prezydenta Miasta Łomża z dnia 11 grudnia 2015 r. przekazano do realizacji Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Łomży zadania z zakresu udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej.

Nieodpłatna pomoc prawna i edukacja prawna przysługuje osobie fizycznej, która w okresie 12 miesięcy poprzedzających zwrócić się o udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej i wobec której nie wydano decyzji o zwrocie nienależnie pobranego świadczenia, osobie, która posiada Kartę Dużej Rodziny, kombatanom, ofiarom represji wojennych i powojennych, weteranom, osobie, która nie ukończyła 26 lat lub ukończyła 65 lat, oraz tym, którzy ponieśli straty z powodu klęsk żywiołowych, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej. Nieodpłatna pomoc prawna jest zadaniem zleconym.

Na terenie miasta utworzono 3 punkty nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Publiczne Gimnazjum nr 1 - 178 porad, Łomżyński Centrum Rozwoju Edukacji – 123 porady i punkt przy ul. Nowej 2 Budynek b. UW – 151 porad). Pomoc prawna świadczona była przez 5 dni w tygodniu po 4 godz.

W 2017 r. udzielono 452 porady prawne. Łącznie przepracowano 3 127 godzin.

Koszt realizacji zadania wyniósł 187 632,90 zł. na obsługę zadania wydatkowano 5 468,67zł

2.8 Pozyskiwanie środków z Europejskiego Funduszu Społecznego

- **Projekt „Aktywnie do sukcesu”**

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej rozpoczął w wrześniu 2016 r. realizację projektu „**Aktywnie do sukcesu**”. Projekt skierowany jest do 100 osób (K-64, M-36), korzystających z pomocy społecznej, zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem, korzystających z POPŻ, bezrobotnych z określonym III profilem, nieaktywnych zawodowo i niepełnosprawnych.

Wartość projektu 1 273 444,80 zł. dofinansowanie 1 081 060,80 zł.

Czas trwania projektu od 1 września 2016 r. do 31 sierpnia 2018 r.

Podzielony na dwa moduły po 50 uczestników.

I Moduł 1.09.2016-31.08.2017, II Moduł 1.09.2017-31.08.2018

W projekcie zaplanowano działania z aktywnej integracji, aktywizację zawodową, staże zawodowe, oraz działania środowiskowe.

W 2017 r. zostały zrealizowane następujące zadania:

I Moduł: Warsztaty (kontynuacja z 2016 r.)

Terapia psychospołeczna - 39 osób,

Trening umiejętności społecznych - 39 osób,

Warsztaty z doradcą zawodowym- 40 osób,

Warsztaty wzmacniające klientów- 40 osób,

Warsztaty kompetencji pedagogiczno-wychowawczych- 20 osób + 60 osób z otoczenia,

Pośrednik pracy - 40 osób,

Przedsiębiorczość kluczem do sukcesu - 15 osób,

Grupa wsparcia - 22 osoby,

Mediacje - 7 rodzin.

Kursy zawodowe i staże :

1. Kurs usługi krawieckie - 10 osób,

2. Kurs magazynier z obsługą wózka jezdniowego - 10 osób,

3. Kurs opiekun osób starszych - 16 osób,

4. 14 uczestników uczestniczyło w 5 mies. stażu zawodowym.

Program Aktywizacja i Integracja – PAI – 10 osób z III profilem realizowany był przez dwa mies. luty i marzec 2017 r.

W ramach projektu dla uczestników i osób z otoczenia zrealizowano warsztaty rozwoju osobistego „Asertywność kontra złość”, które były prowadzone metodą warsztatową i wykładową oraz wyjście do kina.

Moduł II

Warsztaty:

Zajęcia z prawnikiem - 50 osób,

Konsultacje indywidualne z psychologiem- 51 osób,

Warsztaty zarządzania budżetem - 50 osób,

Zajęcia ze specjalistą terapii uzależnień - 41 osób,

Warsztaty wzmacniające uczestników - 40 osób.

Wyplacono zasiłki celowe dla 51 osób uczestników projektu. Łączna kwota 92 768 zł. Opłacono także pobyt dzieci uczestników w przedszkolach- 9 832,80 zł. Uczestnicy projektu byli objęci pracą socjalną. Został także zawarty indywidualny kontrakt socjalny z indywidualną ścieżką reintegracji.

- **Centrum Integracji Społecznej**

Centrum Integracji Społecznej w Łomży powołane zostało na mocy Uchwały nr 324/XXXVIII/17 Rady Miejskiej w Łomży z dnia 1 czerwca 2017 r.

Przedmiotem działania Centrum jest realizacja zadań Miasta Łomża w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. CIS może prowadzić działalność wytwórczą, usługową i handlową zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym.

Projekt „Centrum Integracji Społecznej szansą na lepsze jutro osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”, jest realizowany w ramach Działania 7.1, Priorytet Inwestycyjny 9.1. w partnerstwie: Miasto Łomża - Lider Projektu, MOPS – Realizator, Fundacja Forum Inicjatyw Rozwojowych (FFIR) w Białymstoku – Partner Projektu. Realizacja projektu zaplanowana od 01.03.2017 r. do 28.02.2019 r. dla 58 osób, I grupa uczestników to 30 osób (20 M i 10 K) i II grupa uczestników to 28 osób (20 K i 8 M). Celem projektu jest zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej.

Każdy z uczestników w roku 2017 korzystał ze wsparcia psychologa (232 godziny) i doradcy zawodowego (232 godziny) w zakresie określenia diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjałów oraz pomocy pracownika socjalnego. Podpisano Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego.

Uczestnicy CIS kierowani byli na zajęcia: psychologiczno-doradcze, terapeutyczne, szkolenia zawodowe oraz w zakresie pośrednictwa pracy.

W czerwcu i lipcu 2017 r. 30 uczestników CIS wykonywało prace społecznie użyteczne. Łącznie przepracowali 2 252 godziny. Prace wykonywane były w MOPS, Przedszkolu i w MPGKiM.

W toku uczestnictwa w Centrum Integracji Społecznej, poza obowiązkowymi zajęciami, proponowane były dodatkowe szkolenia, kursy, np. zrealizowano kurs pierwszej pomocy, oraz aktywność w ramach wolontariatu.

Uczestnicy projektu otrzymali bilety miejskie na dojazdy na szkolenia oraz catering. Ponadto przez okres 12 mies. otrzymują świadczenia integracyjne z Funduszu Pracy, opłacona składka na ubezpieczenie zdrowotne i ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków.

W Centrum Integracji Społecznej uczestnicy będą się szkolić w zawodach:

I grupa: technolog robót wykończeniowych w budownictwie i kurs pracownika terenów zielonych.

II grupa: usługi krawieckie i kucharz.

III. DZIAŁANIA MOPS W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA SYTUACJI KRYZYSOWYCH

3.1 Program korekcyjno-edukacyjny

Program korekcyjno- edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie w 2017 r. został opracowany na podstawie wytycznych Programu Duluth. Jego głównym założeniem jest pomoc sprawcom przemocy w zaprzestaniu jej stosowania poprzez edukację, mającą na celu: uświadomienie czym jest przemoc, uzyskanie świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich, rozpoznanie sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe, opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającemu użyciu przemocy, nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów bez agresji, naukę konstruktywnego wyrażania uczuć, zwiększenie poczucia odpowiedzialności.

Zajęcia odbywały się w Wojewódzkim Ośrodku Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży, przewidywały 1 spotkanie indywidualne (1 godzin zegarowa) i 12 spotkań grupowych (po 5 godzin, dydaktycznych odbywających się 1-2 razy w tygodniu). Zastosowano następujące techniki i metody pracy: mini wykład, dyskusja tematyczna, ankieta, „burza mózgów”, film tematyczny, metoda sytuacyjna, trening, praca w podgrupach.

Zajęcia prowadzone były przez 2 psychologów- w terminie od 08.03.2017 r. do 26.04.17 r. Zajęcia rozpoczęło 15 osób (w tym 14 mężczyzn i 1 kobieta), a ukończyło 11 osób (w tym 10 mężczyzn i 1 kobieta).

Na zajęcia osoby zostały skierowane przez: koordynatora LZI, pracowników socjalnych dzielnicowych Komendy Miejskiej Policji. Koszt realizacji zadania 12 402,92 zł

3.2 Program psychologiczno- terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Program psychologiczno- terapeutyczny został opracowany na podstawie wytycznych Programu Duluth oraz techniki pracy psychologiczno- terapeutycznej, integrujące różne podejścia psychoterapeutyczne. Odbiorcami były przede wszystkim osoby, które wcześniej ukończyły program oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych. Celem zajęć było utrwalenie zmian, postaw i zachowań nabytych w trakcie oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych, a także: kształtowanie umiejętności zastępowania agresji konstruktywnymi sposobami reagowania, pogłębienie wglądu w doświadczane stany emocjonalne, rozwój samokontroli w sytuacjach trudnych, opanowanie asertywnych form komunikowania się w rodzinie, analiza trudności uczestników w dokonywaniu zmian zachowań, wzmacnianie motywacji i podtrzymywanie strategii radzenia sobie z zachowaniami agresywnymi. Zajęcia odbywały się w Wojewódzkim Ośrodku Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży, przewidywały 1 spotkanie indywidualne (1 godzin zegarowa) i 8 spotkań grupowych (po 5 godzin, dydaktycznych odbywających się 1-2 razy w tygodniu). Zastosowano następujące techniki i metody pracy: mini wykład, dyskusja tematyczna, ankieta, „burza mózgów”, film tematyczny, metoda sytuacyjna, trening, praca w podgrupach.

Zajęcia prowadzone były przez 2 psychologów. Zajęcia rozpoczęło 11 osób (w tym 10 mężczyzn i 1 kobieta), a ukończyło 8 osób (8 mężczyzn). Koszt realizacji zadania – 5 205,80 zł.

3.3 Procedura Niebieskie Karty

W ramach współpracy przedstawicieli instytucji realizujących procedurę Niebieskie Karty, zgodnie z ustawą z dn. 29 lipca 2011 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm) w 2017 r. zostało wszczętych na terenie miasta Łomży 143 nowe procedury (w tym: 131 wszczęte przez funkcjonariuszy KMP, 11- przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, 1- przez przedstawicieli oświaty, 0- przez służbę zdrowia, 0- przez przedstawicieli MKRPA).

Jednostką koordynującą system przemocy w rodzinie jest Lokalny Zespół Interdyscyplinarny przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, powołany przez Prezydenta Miasta Łomża. W jego skład wchodzi 17 przedstawicieli instytucji. Lokalny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie odbywa posiedzenia co najmniej raz na 3 miesiące, w 2017 r. miało miejsce 10 spotkań. W wyniku prowadzonych dyskusji i analizy zebranej dokumentacji podjęto decyzję o zamknięciu 133 procedur Niebieskie Karty (w tym: 25 procedur z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy rodzinie oraz 108 procedur z uwagi na brak zasadności podejmowania działań).

By zwiększyć skuteczność oferowanej pomocy zarówno ofiarom jak i sprawcom przemocy przedstawiciele Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego powołali 79 grup roboczych, pracujących z indywidualnymi przypadkami przemocy w rodzinie, w 2018 r. odbyło się 304 posiedzeń grup roboczych. W ich skład wchodziłi specjaliści, mający bezpośredni kontakt z rodziną, w zależności od potrzeb: pracownicy socjalni MOPS i OIK, dzielnicowi KMP, pedagodzy, kuratorzy, asystenci rodziny, przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, psychologowie.

3.4 Projekty socjalne

1. „Eurosieroty wieku starszego- nowe zjawisko XXI wieku”

Projekt socjalny skierowany był do osób starszych i dotyczył spadku aktywności życiowej, a zwłaszcza osamotnienia i samotności Seniorów, których dzieci wyemigrowały za granicę.

Celem głównym projektu było zwiększenie aktywności społecznej i życiowej Seniorów z miasta Łomży, których dzieci wyemigrowały za granicę. Projekt realizowany był w Dziennym Domu Pobytu „Senior – Wigor” (obecnie Dzienny Dom „Senior +”), w kwietniu i lipcu 2017 roku. Grupą docelową było 15 osób (11 kobiet i 4 mężczyzn) wyłonionych spośród 51 uczestników Dziennego Domu Pobytu „Senior – Wigor”.

Kryterium pozwalającym wyłonić uczestników było zadanie pytania: „Czy Twoja córka, syn przebywają za granicą?”. Na podstawie odpowiedzi na to pytanie wybrano osoby, które wzięły udział w projekcie.

Uczestnicy projektu wzięli udział w następujących działaniach:

- warsztaty z dietetykiem – 2 godziny,
- grupowe warsztaty z psychologiem – 4 godziny,
- indywidualne warsztaty z psychologiem – 15 godzin,
- warsztaty z pracownikiem socjalnym – 2 godziny,
- warsztaty z pracownikiem BZiRON – 2 godziny.
- warsztaty „Vedic Art” - malowanie intuicyjne – 2 godziny,
- warsztaty z policjantem – 4 godziny,
- zajęcia komputerowe - 15 godzin,
- trening wizażu – 2 godziny,
- zajęcia z kulturoznawstwa – 5 godzin.

Realizacja projektu wpłynęła na wzrost aktywności społecznej i życiowej Seniorów oraz przyczyniła się do zmniejszenia poczucia osamotnienia i samotności.

MOPS nie poniósł kosztów realizacji zadania. Działania realizowane były formie wolontariatu.

2. „Świadomy Senior-profilaktyka społeczna i zdrowotna osób starszych”

Projekt socjalny skierowany był do osób starszych i dotyczył profilaktyki w zakresie zdrowia i przeciwdziałania zjawisku przemocy. Celem głównym projektu było zwiększenie świadomości seniorów dotyczącej profilaktyki społecznej i zdrowotnej poprzez dostarczenie im wiedzy i informacji pozwalających na rozwiązywanie ich trudnej sytuacji życiowej. W projekcie wzięło udział 15 osób w wieku 60+ (9 kobiet i 6 mężczyzn) wyłonionych spośród osób korzystających z pomocy społecznej i będących w trudnej sytuacji. Projekt realizowany był w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Łomży w kwietniu i czerwcu 2017 r.

Uczestnicy projektu wzięli udział w następujących działaniach:

- warsztaty z pracownikiem socjalnym – 2 godziny.
- warsztaty w zakresie przeciwdziałania przemocy – 3 godziny.
- warsztaty z psychologiem – 3 godziny.
- warsztaty informacyjno-edukacyjne z zakresu dbania o własny wizerunek – 2 godziny.
- warsztaty profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa – 2 godziny.
- warsztaty dotyczące zatrudnienia i rehabilitacji osób niepełnosprawnych – 2 godziny.

Realizacja projektu wpłynęła na wzrost poziomu wiedzy w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy oraz zwiększenie aktywności społecznej i życiowej Seniorów.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej nie poniósł kosztów realizacji zadania. Działania realizowane były formie wolontariatu.

IV. POMOC ŚRODOWISKOWA

4.1 Charakterystyka klientów pomocy społecznej

Pomoc społeczna ułatwia przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Korzystanie z pomocy uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego oraz wystąpienia, w związku z niskim dochodem, przesłanek określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, np: bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby. Katalog przesłanek uprawniających do przyznania pomocy jest bardzo szeroki i nie jest zamknięty.

W zakres pomocy społecznej wchodzi:

- pomoc materialna,
- praca socjalna skierowana na rodzinę, grupę i środowisko lokalne,
- poradnictwo prawne, i psychologiczne,
- konsultacje w sprawach dotyczących uzależnień.

Realizując zadania ustawy o pomocy społecznej w 2017 roku z pomocy MOPS w Łomży skorzystało 2 134 osób – 1 476 rodzin – 3 130 osób w rodzinie.

Zasoby mieszkaniowe:

- Łomżyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa – 319,
- Spółdzielnia Perspektywa – 151,
- MPGKiM – 335,
- Domki jednorodzinne – 182,
- Stancje – 342,
- Inne – 147.

Powodem korzystania z pomocy społecznej było wystąpienie równocześnie kilku przesłanek:

- **ubóstwo – 1096 rodziny,**
- bezdomność- 26 rodzin,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 78 rodzin, w tym 36 rodziny wielodzietne,
- bezrobocie – 690 rodzin,
- niepełnosprawność – 472 rodziny,
- długotrwała choroba - 383 rodziny,
- bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - 137 w tym: rodziny niepełne -102, rodziny wielodzietne – 41 ,
- alkoholizm – 24 rodzin,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 14 osób,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą – 13 rodzin,
- sytuacja kryzysowa – 12 rodzin,
- przemoc w rodzinie – 11 rodzin.

Analizując powyższe przesłanki to w większości **ubóstwo** było przyczyną korzystania z pomocy społecznej. W głównej mierze **bezrobocie** wpłynęło na szerzenie się ubóstwa. Najbardziej narażone na długotrwałe ubóstwo były rodziny wielodzietne, niepełne, z długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością oraz uzależnieniem. Utrata źródeł dochodu powoduje, że dla znacznej części rodzin zasiłki z pomocy społecznej stają się głównym źródłem utrzymania.

Z analizy dokumentów wynika, że dla 437 rodzin, zasiłki z pomocy społecznej stanowiły główne źródło utrzymania. Dla 423 rodzin źródłem utrzymania była renta lub emerytura, świadczenia rodzinne 198 rodzin, wynagrodzenie za pracę 196 rodzin, dodatek mieszkaniowy 108 rodzin, alimenty 100 rodzin , zasiłek z PUP 14 rodzin.

Okres korzystania z pomocy

- do 1 roku – 308,
- do 2 lat – 177,
- do 3 lat – 162,
- do 4 lat – 155,
- od 5 lat i więcej 674.

Wykształcenie osób korzystających z pomocy:

- szkoła specjalna – 12,
- podstawowe –543,
- zawodowe – 429,
- gimnazjalne – 71,
- średnie – 341,
- wyższe - 80.

4.2 Kontrakt socjalny

Kontrakt socjalny jest pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny (art.6 pkt.6)³

Kontrakt socjalny jest jednym z instrumentów pracy socjalnej. Wskazuje osobie lub rodzinie kierunki działań umożliwiających wyjście z trudnej sytuacji. Mobilizuje do własnej aktywności, wzmacnia wiarę we własne siły, zapewnia możliwość korzystania z potrzebnego doradztwa lub

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004r o pomocy społecznej Dz. U z 2017r poz.1769 ze zm. .

szkoleń oraz pomocy finansowej, jak również określa sposób wsparcia działań beneficjenta przez pracownika socjalnego.

W swojej formie kontrakt jest sprecyzowanym zapisem zobowiązań dwóch stron, pracownika socjalnego, reprezentującego daną instytucję i klienta pomocy społecznej. Kontrakt uwzględnia indywidualne potrzeby i predyspozycje klienta.

W 2017 r. roku pracownicy socjalni zawarli 122 kontrakty socjalne. Kontrakty dotyczyły m.in. podjęcia prac społecznie użytecznych, ustalenia stopnia niepełnosprawności, uzyskania alimentów, dodatku mieszkaniowego, podjęcia leczenia odwykowego, podjęcia pracy społecznie użytecznej, podjęcia szkoleń celem uzyskania nowych kwalifikacji, uczestniczenia w programach dla sprawców przemocy itp.

V. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE

Świadczenia pieniężne otrzymało – 1 588 osób - 1 309 rodzin.

5.1 Zasiłki celowe

Zasiłek celowy jest świadczeniem pieniężnym przyznawanym w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasiłki celowe i w naturze ogółem otrzymało 1 394 osoby, w tym zasiłki specjalne celowe – 254 osoby.

Zasiłki przeznaczone były na:

- opał – 237 rodzin,
- żywność – 505 rodzin,
- leki, leczenie (okulary) -189 rodzin,
- odzież, obuwie – 175 rodzin,
- sprzęt gospodarstwa domowego - 13 rodzin,
- dopłata do wydatków mieszkaniowych – 191 rodzin,
- kolonie – 4 rodziny,
- zakup podręczników – 11 rodzin,
- inne potrzeby - 133 rodziny.

Kwota wydatkowana na zasiłki celowe – 836 157 zł.

Wykonano usługi pogrzebowe dla 5 osób, na realizację zadania wydano 6 095 zł.

Uchwałą NR 52/IX/15 Rady Miejskiej Łomży z dnia 27 maja 2015 r. przyjęty został gminny program osłony w zakresie pomocy finansowej na zakup leków dla mieszkańców Miasta Łomża. Celem programu jest pomoc finansowa adresowana do mieszkańców Miasta Łomża -osób niezdolnych do pracy z tytułu wieku, osób przewlekle chorych w wieku produkcyjnym, osób niepełnosprawnych znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i ponoszących wydatki na zakup leków zleconych przez lekarza.

W 2017 r. z tej formy pomocy skorzystało 240 osób. Wypłacono 1120 świadczeń na kwotę 104 827,36 zł.

5.2 Zasiłki okresowe finansowane z budżetu państwa.

Zasiłek okresowy przysługuje dla osób i rodzin, którym dochód nie przekracza:

1. osoby samotnie gospodarujące w wysokości – 634 zł,
2. osoby w rodzinie – 514 zł.

Z zasiłków okresowych skorzystało 770 rodzin – 1850 osób w rodzinie. Wypłacono 4 312 świadczeń- na kwotę 1 703 039 zł. Średnia wysokość zasiłku na rodzinę wyniosła 394,95 zł. Zasiłek wypłacany był średnio przez okres ok. 5,6 miesiąca.

Zasiłki okresowe przyznane były z powodu:

- bezrobocia – 729 osób,
- długotrwałej choroby – 30 osób,
- niepełnosprawności – 7 osoby,
- inne powody – 4 osoby.

5.3 Zasiłki stałe - zadania własne finansowane z budżetu państwa

Zasiłek stały jest świadczeniem pieniężnym, przyznawanym osobom, które są niezdolne do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolne do pracy, jeżeli ich dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie jest niższy od kryterium dochodowego ustalonego zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

Zasiłek przysługuje;

1. Pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej- 634 zł

2. Pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie – 514 zł.

Zasiłki stałe otrzymało 306 osób, w tym:

- dla osoby samotnie gospodarującej – 242 osób,
- pozostającej w rodzinie – 64 osób.

Na zasiłki stałe wydatkowano – 1 482 835 zł – wypłacono 3 059 świadczeń.

VI. ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE

Świadczenia niepieniężne w postaci schronienia, składek na ubezpieczenie społeczne, posiłków, pomocy rzeczowej oraz usług opiekuńczych otrzymało 932 osoby - 620 rodzin.

6.1 Noclegownia dla bezdomnych

Noclegownia dla bezdomnych przeznaczona jest do udzielania doraźnej i okresowej pomocy osobom bezdomnym.

Ze schronienia w Noclegowni skorzystało 27 osób (mężczyźni) - liczba osobodni – 1486.

Przedział wiekowy:

od 19 – 40 lat – 7 osób,

od 41 do 60 lat – 11 osób,

od 61 do 74 lat – 9 osób.

Z ogrzewalni mężczyzn i kobiet skorzystało 117 osób – 715 osobodni.

Główną przyczyną bezdomności osób przebywających w Noclegowni było nadużywanie alkoholu, przemoc w rodzinie, brak pracy, zadłużenia finansowe, eksmisje oraz brak wiary we własne możliwości.

Zadaniem priorytetowym pracowników Noclegowni było zmniejszenie i wyprowadzenie osób ze stanu bezdomności, udzielenie osobom takiego wsparcia by możliwe było ich pełne samodzielne życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Szczególne działania to profilaktyka zapobiegająca zagrożeniom społecznym – kierowanie do ośrodków leczenia uzależnień oraz aktywizacja osób.

Działania podejmowane w ramach pracy socjalnej to:

- integracja ze społeczeństwem,
- prowadzenie działań edukacyjnych,
- pomoc w uzyskaniu niezbędnych dokumentów, zaświadczeń, ustalenie stopnia niepełnosprawności,

- pomoc i wspieranie w trudnych sytuacjach rodzinnych,
- motywowanie do zmiany sposobu życia, podjęcie leczenia odwykowego.

W ramach prowadzonej pracy przez pracowników Noclegowni 7 osób usamodzielnio się:

- 3 osoby podjęło pracę,
- 2 osoby otrzymało zasiłki stałe i zamieszkały na stacji,
- 1 osoba otrzymała mieszkanie,
- 1 osoba wyjechała za granicę.

Osoby przebywające w Noclegowni korzystały z posiłków i suchego prowiantu w kuchni Caritas oraz przyrządzali samodzielnie posiłki dzięki zakupionej kuchence elektrycznej i mikrofalówce. Dodatkowo w zamian za sprzątanie przy sklepie piekarniczym pensjonariusze otrzymywali codziennie bezpłatnie świeże pieczywo.

W Noclegowni został opracowany cotygodniowy harmonogram dotyczący sprzątania oraz utrzymania czystości w wyniku czego uczyli się systematyczności i odpowiedzialności.

W okresie zimowym osoby bezdomne uczestniczyły w spotkaniach z Ojcami Klasztoru Kapucynów w Łomży i z przedstawicielami Grupy Odnowy w Duchu Świętym. Przy kawie i herbacie czytane było Pismo Święte i prowadzona była dyskusja na temat uzależnień i wartości ważnych dla człowieka.

Na realizację zadania wydatkowano kwotę w wysokości 210 449 zł.

6.2 Składki na ubezpieczenia społeczne za podopiecznych

Zgodnie z ustawą o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Dz.U z 2017 r. poz.1769 ze zm. w związku z art. 66 ust.1 pkt. 26 i 27 ubezpieczeniu zdrowotnemu podlegają:

art. 26 osoby pobierające zasiłek stały z pomocy społecznej nie podlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu;

art. 27 osoby, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, objęte indywidualnym programem integracji na podstawie przepisów o pomocy społecznej i nie podlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu;

W 2017 r. opłacono składkę zdrowotną za:

- 284 osoby pobierające zasiłek stały - liczba świadczeń 2 891,
- 3 cudzoziemców – liczba świadczeń 13,
- 30 osób objętych programem zatrudnienia socjalnego CIS – liczba świadczeń 117.

Wydatkowaną kwotę 138 868,96 zł.

6.3 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Osobom samotnym, niepełnosprawnym wymagającym pomocy osób drugich w czynnościach dnia codziennego i pielęgnacji, świadczone były usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Taką pomoc świadczyły opiekunki domowe zatrudnione w MOPS.

Usługami opiekuńczymi objęto 104 osoby. Liczba godz. przepracowanych przy świadczeniu usług opiekuńczych wyniosła 82 810 (stawka za godz. 9 zł)

Usługami specjalistycznymi objęto 5 osób. Liczba godzin przepracowanych przy świadczeniu specjalistycznych usług opiekuńczych wyniosła 6 440 godzin (stawka za godz. 20 zł).

Na realizację zadania wydatkowano 1 858 072 zł. w tym zadania własne 1 716 927 zł, usługi specjalistyczne (zadanie zlecone) 139 356 zł.

6.4 Pomoc państwa w zakresie dożywiania

Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” jest Programem wieloletnim. Art.2 ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego.

Celem Programu jest:⁴

1. wsparcie gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnieniu posiłku osobom jego pozbawionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i że środowisk wiejskich,
2. długofalowe działanie w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczenie zjawiska niedożywienia,
3. upowszechnienie zdrowego stylu żywienia,
4. poprawa poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach,
5. rozwój w gminach bazy żywieniowej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

W ramach Programu realizowane były działania dotyczące w szczególności:

- zapewnienia pomocy w zakresie dożywiania:
  - a). dzieciom do 7 roku życia,
  - b). uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,
  - c). osobom i rodzinom znajdującym się w trudnych sytuacjach (art. 7 ustawy o pomocy społ.)

Ogółem z programu dożywiania w okresie sprawozdawczym skorzystało **849 osób** .

w tym :

- dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej – 238,
- uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej – 439,
- pozostałe osoby (art. 7 ustawy o pomocy społecznej) - 172

Pomoc w formie obiadu otrzymało 753 osoby w tym:

202 dzieci do 7 roku życia,

416 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,

135 pozostałe osoby z art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Koszt posiłków – 635 183 zł. Łącznie wydano 107 852 posiłków.

Program realizowany był w 32 punktach żywieniowych w tym:

- szkoły – 9
- przedszkola – 15
- żłobki – 5
- inne – 3

Z zasiłków celowych na zakup żywności skorzystało 135 rodzin. Koszt świadczeń – 46 526 zł.

Łączny koszt programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wyniósł 681 709 zł. w tym:

środki własne 154 000 zł

dotacja 527 709 zł.

6.5 Mieszkania chronione

Zgodnie z Uchwałą nr 223/XXV/12 Rady Miejskiej Łomży z 29 sierpnia 2012 roku na terenie miasta Łomży utworzono 4 mieszkania chronione. Mieszkania są w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Centrum Pieczy Zastępczej oraz Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Łomży.

Mieszkanie chronione przy ul. Dwornej 71/5 przeznaczone jest dla ofiar przemocy opuszczających Hostel Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Mieszkanie na ul. Polnej 16/63 przeznaczone na zabezpieczenie potrzeb pieczy zastępczej dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze.

Mieszkanie na ul. Polna 16/66 przeznaczone na zabezpieczenie potrzeb osób bezdomnych, z zaburzeniami psychicznymi, osób opuszczających zakład dla nieletnich, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, noclegownie oraz cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczpospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

⁴ Ustawa z dnia 29 grudnia 2005r o ustanowieniu wieloletniego „Programu państwa w zakresie dożywiania”

Mieszkanie na ul. Wojska Polskiego 27/5 przeznaczone na zabezpieczenie potrzeb osób opuszczających Placówkę Opiekuńczo -Wychowawczą w Łomży.

W 2017 r. w mieszkaniach chronionych zamieszkiwało 3 rodziny (12 osób), w tym:

- rodzina niepełna (matka samotna z 3 dziećmi) – 1,
- rodzina w konkubinacie (z 1 dzieckiem) -1
- rodzina oczekująca na przydział mieszkania socjalnego (z 3 dziećmi) -1.

MOPS poniósł koszty utrzymania ww. lokali (czynsz, media) w wys. 9 766,73 zł.

6.6 Interwencja kryzysowa i poradnictwo specjalistyczne

Interwencja kryzysowa jest narzędziem pracy socjalnej, polegająca na zapewnieniu wsparcia emocjonalnego, poczucia bezpieczeństwa, zredukowania lęku osobom, które w wyniku różnych wydarzeń potrzebują takiej pomocy.

W 2017 r. interwencją kryzysową objęto 188 rodzin.

Działania w przeważającej większości były prowadzone w stosunku do osób, wobec których została wszczęta procedura Niebieska Karta. W pozostałych przypadkach interwencje dotyczyły stwierdzonych lub zgłoszonych nieprawidłowości w relacjach między członkami rodziny, nieprawidłowo pełnionej władzy rodzicielskiej, konfliktów, niedojrzałości emocjonalnej, uzależnień.

Z poradnictwa specjalistycznego (prawne, psychologiczne, rodzinne) skorzystało 412 rodzin. Klienci Ośrodka korzystali z konsultacji psychologa, radcy prawnego, Biura Porad Obywatelskich, Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Ośrodka Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przystępstwem.

6.7 Praca socjalna

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie przez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi (art. 6 pkt. 12 ustawy o pomocy społecznej)⁵ Praca socjalna ingeruje dokładnie tam, gdzie dochodzi do wzajemnego oddziaływania ludzi z ich środowiskiem.

Fundamentem pracy socjalnej jest respektowanie praw człowieka, konieczność poszanowania jego praw i godności oraz sprawiedliwości społecznej.

Pracą socjalną objętych zostało 1 612 rodzin - 3 313 osób w rodzinie.

Praca socjalna dotyczyła:

- edukacji prawidłowego pełnienia ról rodzicielskich, pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych,
- pomocy w dotarciu do poradnictwa specjalistycznego, uzyskaniu przysługujących świadczeń, dodatku mieszkaniowego,
- informowania o ofertach pracy, przeprowadzono rozmowy z pracodawcami,
- kierowania bezrobotnych na prace społecznie użyteczne,
- informowania o możliwościach leczenia uzależnień, uzyskania stopnia niepełnosprawności,
- współpracy z instytucjami (Policja, Sąd, Straż Miejska, Szkoły) i organizacjami społecznymi (PKPS, CARITAS, TPD, EDUKATOR, PCK, BPO, OCALENIE) mającymi wpływ na udzielenie pomocy.

W wyniku pracy socjalnej;

- 42 osoby podjęło leczenie odwykowe,
- 109 osób podnoszenie kwalifikacji i uczestniczenie w projekcie aktywizującym bezrobotnych,

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004r o pomocy społecznej Dz. U z 2017r poz.1769 ze zm.

- 61 osób uzyskało stopień niepełnosprawności,
- 262 osoby podjęło prace sezonowe, społecznie użyteczne, roboty publiczne,
- 34 osoby podjęło i kontynuuje leczenie specjalistyczne,
- 56 osób uczestniczyło w zajęciach ŚDS i w Oddziale Dziennego Pobytu w Wojewódzkim Szpitalu w Łomży,
- 29 osób zostało umieszczonych w miejscu zapewniającym całodobową opiekę (ZOL, DPS, RDP)
- 79 osób uczestniczyło w zajęciach dla seniorów,
- 51 osób zostało uczestnikami szkoleń w ramach projektu współfinansowanego ze środków EFS.

Pracownicy socjalni pomagali również w pisaniu pism procesowych, wniosków oraz wypełnianiu różnych dokumentów- 128 osób.

VII. POMOC CUDZOZIEMCOM

Pomocy cudzoziemcom udziela się na podst. ar. 91.1 i art. 92.1 ustawy o pomocy społecznej. Cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą udziela się pomocy mającej na celu wspieranie procesu jego integracji w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy.

Pomoc obejmuje:⁶

1. Świadczenia pieniężne przeznaczone:

- a/ na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe,
- b/ pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego.

2. opłacenie składki na ubezpieczenie zdrowotne określonej w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

3. pracę socjalną,

4. poradnictwo specjalistyczne, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne,

5. udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, w szczególności z instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi,

6. inne działania wspierające proces integracji cudzoziemca.

W okresie sprawozdawczym pomocą integracyjną objęto 12 osób - 3 rodziny. Wypłacono 63 świadczenia dla cudzoziemców z ochroną uzupełniającą na kwotę 39 852 zł.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej art. 18.1 p 8 do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

„przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”⁷

W 2017 r. objęto 10 rodzin z pobytem tolerowanym lub ze względów humanitarnych. Pomocy udzielono w formie zasiłku celowego, z przeznaczeniem na zaspokojenie podstawowych potrzeb (dopłata do wydatków mieszkaniowych, żywność, leki, ubranie, podręczniki itp).

Wypłacono 56 świadczeń na kwotę 33 720 zł.

Efekty pracy socjalnej:

- 1 osoba wykonywała prace społecznie użyteczne w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej,
- 1 osoba uczestniczy w Projekcie „ Aktywnie do sukcesu,
- 2 osoby pracują na umowę zlecenie,
- 2 osoby pracują dorywczo.

⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz.U.z 2017r poz. 1769 ze zm.

⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej Dz.U.z 2017r poz. 1769 ze zm.

VIII. PRACE SPOŁECZNIE UŻYTECZNE

Inicjatorem programów prac społecznie użytecznych jest samorząd gminy, który organizuje prace na rzecz społeczności lokalnej, w porozumieniu z odbiorcami tych prac oraz Powiatowym Urzędem Pracy. Osoba skierowana do realizacji prac społecznie użytecznych, może je wykonywać do 10 godzin w tygodniu, za określonym wynagrodzeniem za każdą godzinę pracy - 8,10 zł. Pomędzy zaangażowanymi stronami nie występuje stosunek pracy.

Do prac społecznie-użytecznych kierowane były osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku korzystające ze świadczeń pomocy społecznej. Praca społecznie użyteczna jest także jedną z form przeciwdziałania całkowitemu wykluczeniu z rynku pracy oraz łagodzeniu negatywnych skutków bezrobocia.

W ramach prac społecznie - użytecznych zatrudnionych było 16 osób w tym:

- MPGKiM- 2 osoby (prace porządkowe),
- MOPS – 13 osób (opiekunki domowe, sprzątanie biura, pracownik gospodarczy),
- Noclegownia –1 osoba (pracownik gospodarczy).

Łącznie przepracowano 3 510 godzin- koszt zadania 28 431 zł

Postrzegane korzyści z wykonywania prac społecznie użytecznych to:

- możliwość uzyskania dodatkowych środków finansowych bez płacenia podatku i utraty świadczeń socjalnych,
- możliwość „wyjścia do ludzi” i motywacja dbania o siebie,
- większa odwaga w poszukiwaniu pracy,
- większa aktywność i przełamanie przyzwyczajień do rutynowych zajęć.

W ramach **Porozumienia** o współpracy pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy a Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w 2017 r. realizowany był **Program Aktywizacja i Integracja** dla osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, wobec których Urząd Pracy określił III profil pomocy. *Dotyczy to osób najbardziej oddalonych od rynku pracy z powodu braku kwalifikacji, deficytu umiejętności zawodowych i społecznych oraz innych barier utrudniających podjęcie zatrudnienia i właściwe funkcjonowanie w środowisku.*

Formą aktywizacji zawodowej były prace społecznie użyteczne. W programie uczestniczyło 40 osób.

W ramach Projektu „Centrum Integracji Społecznej szansą na lepsze jutro osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym” prace społeczne użyteczne wykonywało 30 osób.

Prace wykonywane były w czerwcu i lipcu 2017 r. Przepracowano 2 252 godziny – koszt zadania 19 241,20 zł.

W ramach Projektu EFS „Aktywnie do sukcesu” prace wykonywało w lutym i marcu 2017 r. 10 osób r. Przepracowano 769 godzin - koszt realizowanego zadania 6 228,90 zł.

W ramach integracji społecznej uczestnicy brali udział w warsztatach umiejętności społecznych (zajęcia grupowe).

Głównym celem programu była poprawa sytuacji osób na rynku pracy, wzrost umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie ze stresem, panowania nad emocjami oraz wzmocnienie kompetencji i postaw niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym. Ze wszystkimi uczestnikami Programu zostały zawarte kontrakty socjalne, które w całości zostały zrealizowane.

IX. REALIZACJA PROGRAMU WOLONTARYSTYCZNEGO

Uchwałą Rady Miejskiej Nr 296/XXXV/16 z dnia 28 grudnia 2016 r. został przyjęty program wolontarystyczny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży na lata 2017-2021.

Głównym celem programu jest zwiększenie aktywności obywatelskiej mieszkańców miasta Łomża

W 2017 r. pracę wolontarystyczną wykonywało **39 wolontariuszy**.

Wolontariusze pomagali dzieciom w nauce, w organizowaniu czasu wolnego oraz świadczyli pomoc w nauce języka polskiego dla cudzoziemców.

Zajęcia odbywały się w budynku MOPS, w Środowiskowym Ognisku Wychowawczym S.P nr 7, w budynku Klubu Seniora przy ul. Mickiewicza 4 oraz w miejscu zamieszkania dziecka. Osoby zaangażowane w wolontariat to studenci i uczniowie szkół średnich. Łącznie z pomocy wolontariuszy skorzystało ok. 45 dzieci.

Wykonując swoje zadania wolontariusze, rozbudzali zainteresowania, uczyli wrażliwości, zrozumienia i empatii a także sposobów spędzania wolnego czasu.

Celem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest rozpropagowanie idei wolontariatu i objęcie większej ilości osób niepełnosprawnych w tym także pomoc rodzicom gdzie znajduje się dziecko niepełnosprawne oraz uczniom mających problemy w nauce.

X. WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

„Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi art. 2 pkt 2⁸

Współpraca pracowników socjalnych z w/w podmiotami polegała na informowaniu o możliwościach uzyskania i opiniowaniu osób zgłaszanych do otrzymania pomocy świadczonej przez te instytucje.

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dotyczącymi wprowadzenia ujednoczonych zasad przekazywania żywności dla najuboższej ludności UE w ramach Programu Operacyjnego Pomocy Żywnościowej – 2014-2020 (PO PŻ)- podstawą do wydania tej formy pomocy były listy sporządzane przez pracowników MOPS w oparciu o ustalone kryteria wyboru beneficjenta. Pomoc rzeczowa w postaci produktów żywnościowych dystrybuowana była za pośrednictwem Związku Emerytów i Rencistów i czterech parafii na terenie miasta oraz Ośrodka Wspierania Rodziny dla mieszkańców miasta zamieszkałych na terenie parafii, które nie dystrybuują tej pomocy. W 2017 r. pracownicy MOPS zweryfikowali do otrzymania pomocy 558 osób z terenu miasta do kwietnia 2017 r. i 635 osób w okresie od lipca do grudnia 2017 r.

W ramach prowadzonej współpracy pracownicy socjalni zgłosili 22 rodziny do otrzymania wsparcia w ramach akcji Szlachetna Paczka.

Do pozyskiwania pomocy w postaci bezpłatnego posiłku wydawanego przez kuchnię Caritas skierowano 300 rodzin z terenu miasta. Pracownicy socjalni MOPS co miesiąc weryfikowali listy osób otrzymujących pomoc w formie obiadów i kierowali do otrzymania tej formy pomocy kolejne osoby. W okresie przedświątecznym 300 rodzin otrzymało paczki żywnościowe.

W ramach współpracy z PCK Oddział w Łomży - osoby zgłaszające się o pomoc byli informowani o możliwości uzyskania pomocy rzeczowej w postaci odzieży i art. gospodarstwa domowego. Pracownicy socjalni informowali o możliwościach uzyskania pomocy finansowej oferowanej przez organizacje pozarządowe i kwalifikowali osoby do uzyskania pomocy w ramach programu „Skrzydła” prowadzonego przez Caritas. W 2017 r. 46 dzieci otrzymało pomoc finansową w wys. od 500 do 700 zł na zgłaszane potrzeby.

W miarę możliwości prowadzone były działania zmierzające do pozyskania i dystrybucji artykułów pozyskanych od osób fizycznych i prawnych. W okresie objętym sprawozdaniem w wyniku prowadzonych działań – podopieczni MOPS uzyskali nieodpłatnie od osób fizycznych pomoc

⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004r o pomocy społecznej Dz. U z 2017 r poz.1769 ze zm.

rzeczową w postaci nowej odzieży bielizny, artykułów szkolnych, zabawek dla dzieci, mebli i wyposażenia mieszkania.

Prowadzone działania obejmowały również informowanie beneficjentów pomocy społecznej o miejscach gdzie można uzyskać bezpłatne poradnictwo.

Dzieci osób korzystających z pomocy korzystały z wsparcia świetlic socjoterapeutycznych prowadzonych przez TPD i Caritas.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej razem z Caritas Diecezji Łomżyńskiej był współorganizatorem Olimpiady Integracyjnej pod hasłem „W rodzinie siła”, która odbyła się w dniu 03 czerwca 2017 r. w ramach Ogólnopolskiego Festynu Rodzinnego Caritas z okazji XV Podlaskich Dni Rodziny. Pracownicy socjalni MOPS kwalifikowali dzieci do udziału w Olimpiadzie, uczestniczyli w organizowanej imprezie zapewniając dzieciom nadzór i opiekę podczas konkurencji sportowych.

W olimpiadzie uczestniczyło około 100 dzieci beneficjentów MOPS - w wieku szkolnym z rodzinami. Zawody sportowe odbywały się w konkurencjach rekreacyjno-sportowych, biegów przełajowych w kilku kategoriach wiekowych i aranżacji taneczno-muzycznych. Uczestnicy Olimpiady mieli okazję poznać zasady udzielania pierwszej pomocy. Ratownicy medyczni grupy Nadzieja w Łomży umożliwili poznanie tych zasad. Umożliwiono również kontakt z funkcjonariuszami KMP i Straży Pożarnej, którzy przedstawili potencjalne zagrożenia i omawiali zachowania pod kątem prewencji i udzielania pierwszej pomocy.

Wszyscy uczestnicy Olimpiady otrzymali prezenty w postaci kamizelek odblaskowych i piłeczek z logo imprezy oraz słodycze. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współfinansował zakup prezentów i medali dla zwycięzców poszczególnych konkurencji.

W czasie trwania zawodów wszyscy uczestnicy mieli zapewnioną opiekę, ciepły posiłek, napoje i słodycze. Udział w olimpiadzie był bardzo pozytywnie odebrany przez dzieci, młodzież i seniorów biorących w niej udział, pozwolił na wspólną zabawę i zdrową rywalizację z osobami niepełnosprawnymi.

XII. WNIOSKI KOŃCOWE

Sprawozdanie za 2017 r. odzwierciedla realizację działań z zakresu polityki społecznej. Niezbędne są dalsze działania w kierunku rozwoju na rzecz integracji społecznej mieszkańców Łomży.

Problemy związane z bezrobociem, długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością, bezradnością ze sobą powiązane i często występują łącznie.

Ważnym zadaniem na rok 2018 jest:

- wzmocnienie działań aktywizującą - wspierających kierowanych do osób i rodzin korzystających z usług pomocy społecznej,
- rozwijanie poradnictwa specjalistycznego i doradztwa dla zagrożonych wykluczeniem społecznym, niezbędnych do przezwyciężenia trudności i radzenia sobie w trudnych sytuacjach kryzysowych,
- kontynuowanie oraz tworzenie nowych projektów i programów osłonowych skierowanych do osób wykluczonych społecznie i grup zagrożonych marginalizacją,
- budowanie systemu wsparcia dla osób starszych niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, propagowanie idei wolontariatu,
- zwiększenie wydatków na usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne przeznaczone dla osób samotnych, które z różnych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Podjęcie działań w kierunku wprowadzenia dwuzmianowej pomocy opiekunek domowych- finansowanie lub dofinansowanie z budżetu państwa,

- podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi celem rozwijania środowiskowych form wsparcia,
- rozwój pracy socjalnej na rzecz poprawy sytuacji życiowej osób i rodzin oraz ich integracja ze środowiskiem a także w kierunku życiowego usamodzielnienia z wykorzystaniem narzędzi w postaci kontraktu socjalnego, indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności i innych programów,
- rozwój form zatrudnienia takich jak: prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, interwencyjne, staże.
- rozbudowa bazy lokalowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.